

بررسی اسنادی از تازه مسلمانان در مشهد

ابوالفضل حسن آبادی

دانشجوی دکتری تاریخ محلی دانشگاه اصفهان
سرپرست گروه اسناد سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس

علی اکبر کجباف

عضو هیأت علمی گروه تاریخ دانشگاه اصفهان

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۲/۳۰ - تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۷/۱۵

تغییر مذهب از دیگر ادیان به اسلام در زمره موضوعاتی است که کمتر مورد توجه محققان قرار گرفته و تنها اطلاعات اندکی در مورد آن‌ها در منابع ذکر شده است. در این مقاله به بررسی اصطلاح تازه مسلمانان خواهیم پرداخت. ابتدا مشخصات عمومی اسناد موجود در مرکز اسناد آستان قدس و جنبه‌های عمومی درخواست‌ها مورد بحث قرار گرفته، با طرح سؤالاتی در حواشی موضوع از جمله ارتباط آستان قدس با تازه مسلمانان سعی خواهد شد تا اطلاعات به دست آمده از دیدگاه‌های مختلف مورد تحلیل قرار گیرد و در ادامه تعدادی از اسناد به عنوان نمونه آورده شده است.

کلید واژه‌ها: تازه مسلمانان، امام رضا^ع، آستان قدس رضوی، مشهد، اسناد

مقدمه

جدید الایمان و تازه مسلمانان
برمی‌خوریم که از آستان قدس برای رفع
مایحتاج درخواست پول داشته‌اند. در
تحقیق درباره سابقه استفاده از این کلمه

در بررسی اسناد آستان قدس در دوره
صفویه، افشاریه و به ویژه قاجاریه، به
واژه‌ای به نام جدیدالاسلام، تازه ایمان،

و کرد و عرب تا روس و هندو را دربر گرفته و بیشترین اسناد به صورت عریضه و درخواست شخصی یا قبض‌های وصول آستان قدس بوده است. در این مقاله با بررسی اسناد موجود در مرکز اسناد آستان قدس رضوی ضمن بررسی اطلاعات آن‌ها به تحلیل محتوای اسناد از دیدگاه‌های مختلف نیز خواهیم پرداخت و سعی خواهد شد با طرح سؤالات کلی در حوزه موضوعی پیرامون آن، اطلاعات کاملی ارائه گردد. مهم‌ترین سؤالاتی که می‌توان در این باره مطرح کرد، از این قرارند:

- مشخصات عمومی اسناد؛
- مشخصات عمومی درخواست‌های افراد؛
- ارتباط آستان قدس با این افراد؛
- ارتباط میان نوع مذهب و نژاد با میزان دریافتی آن‌ها.

مشخصات عمومی اسناد

اسناد حدود ۱۱۰ شماره اموالی و از

۱۰. سند شماره ۲۳۹۲۶.
۱۱. سند شماره ۲۴۲۲۷/۱ مدیریت امور اسناد و مطبوعات.

در منابع که در خراسان بیشتر با نام یهودیان همراه است به مسئله ورود یهودیان به مشهد در زمان نادر و واقعه الله‌داد و مسلمان کردن یهودیان در دوره قاجاریه برمی‌خوریم.^۱ در میان محققان نیز این واژه درباره آن‌ها بیشتر به کار می‌رود، اما بررسی اسناد موجود در مرکز اسناد آستان قدس نشان می‌دهد که مفهوم آن از دامنه وسیع‌تری برخوردار بوده، گستره مکانی، نژادی و تنوع درخواست‌ها در اسناد آشکار است؛ به گونه‌ای که یزد^۲ و بلوچستان^۳، تا دربند^۴، افغانستان^۵، شکلی^۶، گنجه^۷، بخارا^۸، روسیه^۹ بادکوبه^{۱۰} و داغستان^{۱۱} و از ترک

۱. برای اطلاع بیشتر درباره یهودیان مشهد به منابع زیر مراجعه شود:
ژاله پیرنظر، *یهودیان مشهد*.

<http://www.amordad.net>
Hilda Nissimi, Memory, Community and the Mashhadi Jews during the Underground Period, *Jewish Social Studies, New Series, Vol. 9, No. 3* (Spring-Summer, 2003), pp. 76-106, Published by: Indiana University Press.

۲. سند شماره ۲۴۰۲۰/۱.
۳. سند شماره ۲۳۸۳۸/۱.
۴. سند شماره ۲۴۰۸۲/۱.
۵. سند شماره ۲۳۷۷۵/۱.
۶. سند شماره ۲۳۴۶۲/۱.
۷. سند شماره ۲۳۸۴۰.
۸. سند شماره ۲۳۵۳۵/۱.
۹. سند شماره ۲۴۸۷۴/۱.

دوره صفویه تا انتهای دوره قاجاریه را دربرمی گیرد. بیشتر اسناد قطع خشتی و عموماً عریضه‌هایی هستند که افراد به متولی آستان قدس نوشته‌اند؛ اما در میان آن‌ها قبض رسید بابت دریافت پول توسط افراد جدیدالاسلام نیز دیده می‌شود.

اسناد موجود در این زمینه را در چند گروه می‌توان تقسیم نمود:

۱- درخواست شخصی افراد که با عنوان عریضه و عرضه‌داشت آمده است و گاهی ذیل درخواست آنان توسط افراد معتقد در مشهد تأیید شده و سپس متولی در گوشه سمت راست سند با درخواست موافقت کرده است.

۲- درخواستی که به نیابت افراد توسط افراد معتبر نوشته می‌شده است.^۱

۳- اسنادی که متولی خود دستور دادن وجه را بدون درخواست فرد صادر می‌کرده است.^۲

۱. سند شماره ۱/۱۸۴۱۹.

۲. در یکی از اسناد، محمد صادق رضوی ناظر کل آستان قدس پشت سند را مهر زده است (سند شماره ۲/۱۷۰۸۳) و در سند دیگری مهر میرزا داود وزیر وظایف موجود است (سند شماره ۱/۱۷۱۳۲).

۴- قبض رسید افراد بابت دریافت پول.

در بیشتر اسناد به قسمت مجزا و گاه چهار قسمت و بیش از آن به شرح زیر دیده می‌شود:

۱- متن درخواست فرد؛

۲- تأییدیه درخواست توسط بعضی از رجال معتبر و گاه فردی در آستان قدس؛

۳- دستور متولی برای پرداخت پول به تحویلداران؛

۴- رسید تحویلداران برای انجام کار؛

۵- مهر فرد در پشت سند یا زیر آن بابت دریافت پول؛

۶- به ندرت برخی از صاحب‌منصبان آستان قدس پشت سند را مهر می‌کردند.^۳ می‌کردند.

مشخصات عمومی افراد و علت درخواست‌ها

وجود بارگاه حضرت رضاء علیها السلام به عنوان ملجأ و مأمنی برای شیعیان، باعث می‌شد تا افراد مختلف با سلائق گوناگون به عنوان زائر یا مجاور به مشهد بیایند. شکل‌گیری تشکیلاتی به نام آستان قدس

۳. سند شماره ۱/۲۴۲۲۷.

رضوی برای اداره موقوفات حضرت نیز مشوق این پدیده بود؛ زیرا برخورداری از امکانات مالی و وجود موقوفاتی برای زوار حضرت باعث شد تا کمک‌هایی به نیازمندان از سوی آستان قدس صورت گیرد. بررسی محتوایی اسناد نشان می‌دهد که دلایل متنوعی برای آمدن تازه‌مسلمانان به مشهد و درخواست کمک آن‌ها از آستان قدس وجود داشته که می‌توان آن‌ها را چنین دسته‌بندی نمود:

۱- خواب دیدن حضرت رضا و شوق زیارت مشهد در مواردی فرد از طریق نامه، درخواست ارسال مبلغی پول برای آمدن به مشهد نموده است.

۲- رانده شدن از وطن سبب تغییر دین، که برخی به اجبار خانواده یا هم‌کیشان، یا به سبب حفظ جان خود فرد بوده است.

۳- انتخاب مشهد به عنوان پایتخت شیعیان برای زندگی و اقامت دلخواه در مشهد^۱.

۴- انتخاب مشهد به عنوان نقطه عبور

۱. سند شماره ۲۴۰۸۲/۱.

و رفتن به عتبات عالیات بعد از زیارت حضرت^۲.

۵- انتخاب مشهد به عنوان مرکزی برای آموزش علوم دینی و برگشتن به منطقه خود^۳.

۶- گرفتار دزدان و راهزنان در بین راه یا در شهر مشهد شده و درخواست اعانه نموده است^۴.

۷- درخواست کمک برای بازگشتن به شهر خود هر چند که فرد نیت ماندن بیشتر داشته باشد^۵.

۸- فرد در شمار اسراء در آسیای مرکزی بوده که بعد از آزادی مسلمان شده و درخواست کمک کرده است^۶.

۹- درخواست کمک برای رفتن به عتبات عالیات که در زمره مهم‌ترین درخواست‌های افراد در دوره قاجاریه محسوب می‌شده است.

۱۰- بیشتر آنان به دلیل خواب دیدن ائمه اطهار علیهم‌السلام^۷، به ویژه امام رضا علیه‌السلام^۱

۲. سند شماره ۳۴۱۵۴/۱.

۳. سند شماره ۲۳۵۳۵/۱.

۴. سند شماره ۲۴۷۲۳/۱.

۵. سند شماره ۲۴۷۷۹/۱.

۶. سند شماره ۲۴۹۲۰/۱ و ۲۴۱۲۰/۱.

۷. سند شماره ۲۴۱۵۴/۱ و ۲۴۷۲۳/۱.

مسلمان شده‌اند و در مواردی خاص در شهر مشهد اسلام آورده‌اند که به مشهدی ملقب شده‌اند، یا به سبب شفا یافتن ایمان آورده‌اند.^۲

۱۱- بسیاری از درخواست‌ها در زمستان به خاطر سردی هوا و از روی عسرت و پریشان‌حالی و بیکاری و غربت بوده است.^۳

۱۲- برخی از درخواست‌ها برای برگشت به شهر خود بوده، تنها برای حضور چند روزه به مشهد آمده‌اند.^۴

۱۳- گاه برخی از درخواست‌ها با جملاتی جالب به پایان می‌رسد؛ به عنوان نمونه در یکی از عریضه‌ها ذکر شده که اگر اقوام و خویشان یا آشنایان او حالش را ببینند دیگر کسی مسلمان نخواهد شد.
۱۴- برخی درخواست کار از آستان قدس داشته‌اند، تا بتوانند هر روز به حرم مطهر مشرف شوند.^۵

۱۵- بعضی از درخواست‌ها به منظور آموزش علوم دینی شیعه در مشهد بوده،

تا بعد از تعلیم به شهر خود مشهد برگردد.^۶

۱۶- بعضی افراد درخواست لباس و پوستین داشته‌اند.^۷

۱۷- مواردی استثنائاً فرد به علت این که موجب او از جای دیگر قطع شده، درخواست پول کرده است.^۸

رابطه آستان قدس با زائران

از مهم‌ترین سؤالاتی که در این حوزه مطرح است این است که چه رابطه‌ای می‌تواند میان آستان قدس و این درخواست‌ها وجود داشته باشد؟ آیا وجود بارگاه حضرت رضاء علیه السلام در مشهد مهم‌ترین دلیل برای این امر بوده است؟ شکی نیست که مشهد به عنوان پایتخت معنوی همواره مورد توجه دوستداران حضرت بوده است، اما نمی‌توان آن را تنها دلیل به‌شمار آورد. وجود تشکیلات اداری و توان مالی که

۶. سند شماره ۶۲۲۱۹/۱.

۷. سند شماره ۲۵۲۱۹/۱.

۸. ابوالفضل حسن‌آبادی، «نگاهی به تاریخچه تشکیلات اداری آستان قدس رضوی»، مجموعه مقالات وقف و تمدن اسلامی، اسوه، تهران، ص ۵۹۵-۶۱۳.

۱. سند شماره ۲۴۱۰۵/۱ و ۲۳۸۳۸.

۲. سند شماره ۲۵۱۲۹/۳ و ۲۴۰۸۴/۱ و ۲۵۱۰۵/۲.

۳. سند شماره ۲۳۸۴۴/۱ و ۲۳۷۷۷/۱.

۴. سند شماره ۲۵۵۳۵/۱.

۵. سند شماره ۲۲۴۱۵/۱.

قدرت پاسخگویی به درخواست‌ها را داشته نیز از دیگر دلایل بوده است.^۱

افزون بر تمایل این نهاد مذهبی به کمک افراد نیازمند، وجود موقوفاتی که مصارف آن ویژه زوار بوده و مسئولیت این نهاد در انجام نیات واقفان، از مهم‌ترین دلایل به‌شمار می‌رود.^۲ البته بررسی پرداخت‌ها نشان می‌دهد که در بیشتر موارد، از محل مشخصی نبوده، ولی در موارد خاصی به موقوفه وزیر نظام،^۳ نظام الدوله^۴ عنوان کلی موقوفه

زوار،^۵ مال فقراً،^۶ و موقوفه کشف^۷ اشاره شده است. پاسخ به درخواست‌ها به صورت نقدی، جنسی و نان بوده و در موارد خاصی پوستین و کفش نیز داده شده است. اما بیشتر درخواست‌ها که توسط متولی تأیید می‌شده، به صورت برات کلی و از درآمدهای آستان قدس صادر می‌شده است.

سیر پاسخگویی به درخواست‌ها - به‌رغم وجود بروکراسی اداری در آستان قدس در این دوره که اکثراً در پشت اسناد بیش از چند مهر زده می‌شده است - ساده بوده و طبق دستور متولی توسط تحویلدار پرداخت می‌شده است. معمولاً به تمام درخواست‌ها پاسخ مثبت داده شده و پرداخت بلافاصله صورت می‌گرفته است. پرداخت‌ها معمولاً اتفاقی و در پی درخواست افراد بوده و در

۱. بررسی موقوفات آستان قدس نشان می‌دهد که وقف بر زوار و افراد در راه مانده، به‌ویژه در دوره صفویه در زمره یکی از مصارف اصلی موقوفات به‌شمار می‌آمده و در اولین وقفنامه آستان قدس به سال ۹۳۲ق برای زوار مصارفی پیش‌بینی شده است. برای اطلاع بیشتر نگاه کنید به: اسماعیل مستوفی، آثار الرضویه، نسخه چاپ سنگی کتابخانه مرکزی آستان قدس، ۱۳۱۷ق.
۲. وزیر نظام متولی آستان قدس در سال‌های ۱۲۷۰-۱۲۷۱ بود که در سال ۱۲۷۱ موقوفاتی برای آستان قدس وقف نمود و یکی از مصارف موقوفه وی وقف دو عشر از درآمد وقف برای خرید پیراهن، پوستین، کلیجه برای زوار، به‌ویژه زوار دارالمرز بوده است. آثار الرضویه، ص ۱۳۹؛ سند شماره ۲۹۸۲۴/۱.
۳. امیر حسین خان نظام الدوله در سال ۱۲۹۱ چیزی را وقف کرده، و از محل آن برای تأمین نیاز زوار شیعه نیازمند از ایران و سائر ممالک درصدی را اختصاص داده است. آثار الرضویه،

- ص ۱۹۳؛ سند شماره ۳۰۰۳۱/۱.
۴. سند شماره ۲۴۱۵۵/۱.
۵. سند شماره ۱۷۴۱۰/۱.
۶. موقوفه کشف وقفی میرزا شفیع خان اعتماد التولیه می‌باشد که برای تهیه نان و خورش فقرا و زائران مسکین و غریب وقف شده است. آثار الرضویه، ص ۳۴۲؛ سند شماره ۱۶۵۱۳/۱.
۷. سند شماره ۱۶۷۳۱.

یا خیر؟ بررسی اسناد نشان می‌دهد که مبلغ پرداختی به زرتشی‌ها، یهودی‌ها، سنی‌ها، مسیحی‌ها و ارمنی‌ها از ضابطه خاصی پیروی نمی‌کرده و پرداخت‌ها متفاوت بوده است. میزان پرداختی بیشتر از آن‌که به قوم و نژاد بستگی داشته باشد، به نوع درخواست و سلیقه متولی مربوط بوده است. معمولاً درخواست‌هایی که علما یا افراد معمم تأیید می‌کردند از اهمیت بیشتری برخوردار بوده یا پول بیشتری داده می‌شده است.^۶ گاه در مورد درخواست‌هایی که برای سفر به عتبات یا برای زن و بچه فرد بوده^۷ نیز بسته به تعداد افراد خانواده پول پرداخت می‌شده است. سندی که نشان دهد میان زن و مرد در میزان و نوع پرداخت تفاوتی وجود داشته است، در دست نیست. نکته جالب این‌که در اسناد از یک زن روسی در طی سال‌های مختلف نام برده شده که مرتب مواجب دریافت می‌کرده است. این زنان معمولاً در اسناد از خود به سکینه جدیدالاسلام^۸ و ضعیفه یاد

۶. سند شماره ۲۵۱۴۸/۳.

۷. سند شماره ۱۸۴۰۵/۱.

۸. سند شماره ۱۷۱۳۲.

موارد اندکی به صورت شهریه و ماهانه^۱ صورت می‌گرفته است. مشخص نیست به چه علت به برخی افراد به صورت ماهانه پرداخت می‌شده و ملاک پذیرش چه بوده است، اما در اسناد موجود، از یک مورد زن روسی جدیدالاسلام نام برده شده که بارها از آستان قدس مواجب دریافت کرده است.^۲ خدمات آستان قدس به جدیدالاسلام تنها در قالب پرداخت پول نبوده، بلکه گاهی به صورت انعام^۳ و گاهی به شکل درمان بیماری به صورت رایگان در دارالشفاء بوده^۴ و اندک مواردی امکان خدمت آن‌ها در حرم فراهم شده است.^۵

ارتباط میان مذهب، قوم و جنسیت با دریافت مواجب

یکی از سؤالاتی که در این بحث جالب می‌باشد این است که با توجه به تنوع قومی و مذهبی رابطه‌ای میان میزان پرداخت با این تنوع وجود داشته است

۱. سند شماره ۱۶۹۹۳/۳ و ۱۶۲۸۶/۱ و ۱۶۴۳۲/۱.

۲. سند شماره ۱۷۴۱۰/۲.

۳. سند شماره ۲۵۱۰۹/۲.

۴. سند شماره ۱۳۹۱۷.

۵. سند شماره ۲۴۲۲۹.

کرده‌اند. در مورد زنان معلوم نیست چرا به آنان جدا پول می‌داده‌اند.

در اسناد موجود ضعیفه روسی برای اطفال خود درخواست پول کرده، یا زن دیگری برای خود و شوهرش درخواست پول نموده است.^۱ در این‌گونه موارد احتمال این‌که تنها زن مسلمان شده و شوهر او مسلمان نبوده باشد نیز وجود داشته است.

مبلغ پرداختی در سال‌های مختلف ثابت بوده، اما محل پرداخت‌ها تفاوت داشته است. نکته جالب در پایان این بحث به کار بردن لفظ مسلمان و شیعه می‌باشد. در بیشتر اسناد از کلمه مسلمان برای تغییر کیش افراد استفاده شده، ولی در موارد خاص، به ویژه هنگامی که فرد از اهل سنت بوده، لفظ شیعه به کار رفته است.

سخن پایانی

مشهد به عنوان مرکز تشیع همواره مورد توجه افرادی بوده که با مذاهب مختلف از جمله تسنن، زرتشی و

مسیحی به اسلام توجه می‌کرده‌اند و به‌رغم داشتن نژادها و اقوام گوناگون، مانند کرد، عرب، افغانی و خارجی، بعد از پذیرش تشیع، به امید گذران زندگی راحت‌تر و آموزش علوم دینی به این دیار مسافرت می‌کرده‌اند. در میان این افراد، طبقات مختلف اجتماعی از دانشمند و عالم گرفته تا خان و آدم معمولی دیده می‌شوند که هریک به دلایلی به کمک آستان قدس نیازمند شده‌اند و متولیان آستان قدس رضوی با الهام از رأفت امام هشتم و لزوم کمک به این تازه‌مسلمانان به دلیل وجود موقوفات مخصوص زوار به آنان به صورت نقدی و جنسی کمک می‌کرده‌اند. پرداخت پول به این‌گونه افراد معمولاً در پی درخواست و اتفافی بوده و کمتر به صورت ماهانه و منظم به آنان مبالغی پرداخت می‌شده است. پرداخت پول به آسانی صورت می‌گرفته و در دایره بروکراسی اداری گرفتار نمی‌شده و معمولاً رضایت افراد را به همراه داشته است. علاوه بر پول و جنس، گاهی آستان قدس آنان را رایگان در دارالشفاء مداوا می‌کرده است. میزان پرداخت پول

۱. سند شماره ۲/۲۵۱۰۶.

به عوامل مختلفی مانند تعداد افراد، میزان نیازمندی فرد، جایگاه و شخصیت او بستگی داشته است. هر چند میزان پرداخت پول چندان زیاد نبوده، اما در نهایت سهم مهمی در رفع نیازهای افراد و برآورده شدن درخواست‌های آنان داشته است. در مجموع، حرم حضرت امام رضا علیه السلام به عنوان مأمنی برای افراد تازه مسلمان مطرح بوده و با توجه به وجود موقوفات اندک در این زمینه و کمک از محل‌های دیگر، آستان قدس توانسته نقش مؤثری را در جذب این افراد داشته باشد.

پیوست‌ها (چند سند نمونه پیوستی)

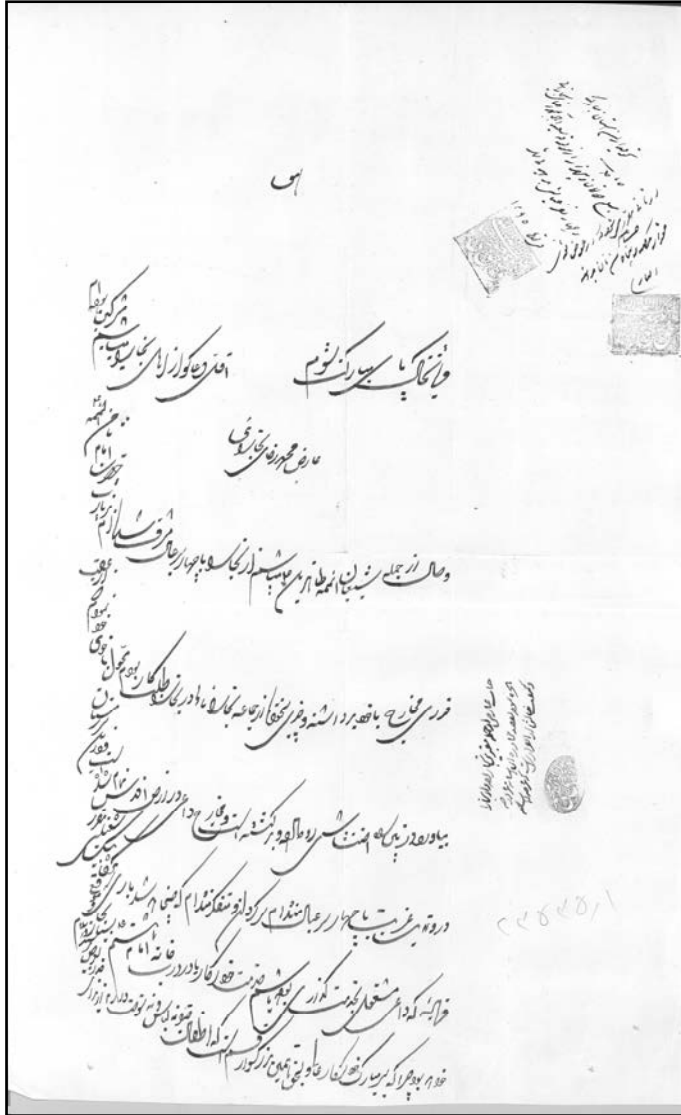
هو

قربان خاک پای مبارکت شوم. عارض محمدرضای بخارایی اقل دعاگو از اهالی بخارا میباشم. از مشرکین بوده‌ام / و حال از جمله شیعیان ائمه طاهرین علیهم السلام میباشم. از بخارا با چهار سر عیال مشرف شده‌ام به زیارت حضرت امام ثامن الائمه علیه السلام / قدری مخارج با خود برداشته و چیزی تنخواه از جماعه بخارائی‌ها در بخارا طلب‌کار بودم محول باخوی خود نمودم که از عقب / بیاورد. در بین راه اغتشاش روی داده و برگشته است و مخارج داعی در ارض اقدس تمام شده است و درین سر زمستان / در ولایت غربت با چهار سر عیال شده‌ام سرگردان و متفکر شده‌ام که چخاهد (چه خواهد) شد. باری [دو کلمه ناخوانا] شغلی مقرر / فرمایید که داعی مشغول بخدمت‌گذاری بوده باشم خدمت خود سرکار یا در درب خانه امام هشتم علیه السلام بسیار بجای و موقع / خواهد بود چرا که بر مبارک خود سرکار عالی و بحق همین بزرگوار قسم است که اطفال خرد نه لباس و نه سوخت دارند از برای خدا بعرض رسید والسلام.

حاشیه سمت راست:

جناب عارض از جمله معتبرین تجار بوده و از بخارا هجرة نموده بقصد مجاوره این آستانه [کلمه ناخوانا] درجه و کیفیت حالش از آنقراری است که عرضه‌داشت نموده.

مهر: عبدالراجی محمد تقی

تحویلداران آستان
 مبارک مبلغ دو تومان و
 پنجهزار از موقوفه
 سعیدآباد بمحمدرضای
 بخارایی و چهار نفر
 عیالش بدهید. فی شهر
 [یک کلمه ناخوانا]
 ۱۲۹۵.

مهر: لا اله الا الله
 الملك الحق المبين
 محمد سعيد الانصاري
 در ثانی مقرر می شود
 که در عوض نقدی
 مقدار یکصد و پنجاه من
 نان بدهند التاریخ مهر:
 لا اله الا الله الملك الحق
 المبين محمد سعيد
 الانصاري

سند شماره: ۲۳۵۳۵/۱

هو

عرضه اقل چاکران و دعاگویان احمد اهل شکی حضور مهر ظهور باهر النور سرکار
اجل اکرم اشرف امجد وزیر اعظم عالی میدارد که / این اقل دعاگو از اهل شکی میباشم
و این چاکر سنی بودم و چهار برادر بودیم بنده که شیعه و مسلمان شدم / آن سه نفر
برادر بنده کل مال بنده را صاحب شدند و میخواستند بنده را بکشند بنده گریختم و

بخدمت امام ضامن /
جناب حضرت امام
رضا علیه السلام مشرف
شدم و امام علیه السلام هم
بنده را تابحال که
وانگذاشته است و
مدت شش روز
است بخدمت /
امام علیه السلام مشرف
شده ام بیست یوم هم
در خدمت حضرت
امیدوارم که بمانم و
بعد را انشاء الله
چنانچه خدا حیات
کرامت / بفرماید

سند شماره: ۲۳۴۶۲/۱

میخواهم از مولای

خود رخصت بگیرم و بروم بزیارت و بخدمت مولای متقیان جناب امیرالمؤمنین علیه السلام / به
نجف اشرف و کربلای معلی [یک کلمه ناخوانا] هیچ روی ندارم که دوباره بوطن
برگردم و بحث امام علیه السلام که خرجی خود را تمام / کرده ام نه خرجی راه دارم نه باکش
است از مراحم سرکار عظمت مدار عالی چنان است که سرکار یا از مال خود یا از مال /

موقوفه سرکار فیض آثار باین زوار پریشان غریب تازه‌مسلمان اعانت و التفاتی بفرماید که بنده تا در آنجا باشم / و تا در نجف و کربلا باشم بلکه تا زنده باشم دعاگوی وجود مبارک سرکار خواهم بود.

باقی عمرکم طویل امرکم مطاع

گوشه سمت راست سند: عالیجنابان تحویلداران آستان قدس پنجمین نان بعارض بدهند و در ضمن برات کل بخرج ساخته فی چهارشنبه شهر ربیع‌الآخر - لا اله الا الله الملك الحق المبین محمد سعید الانصاری

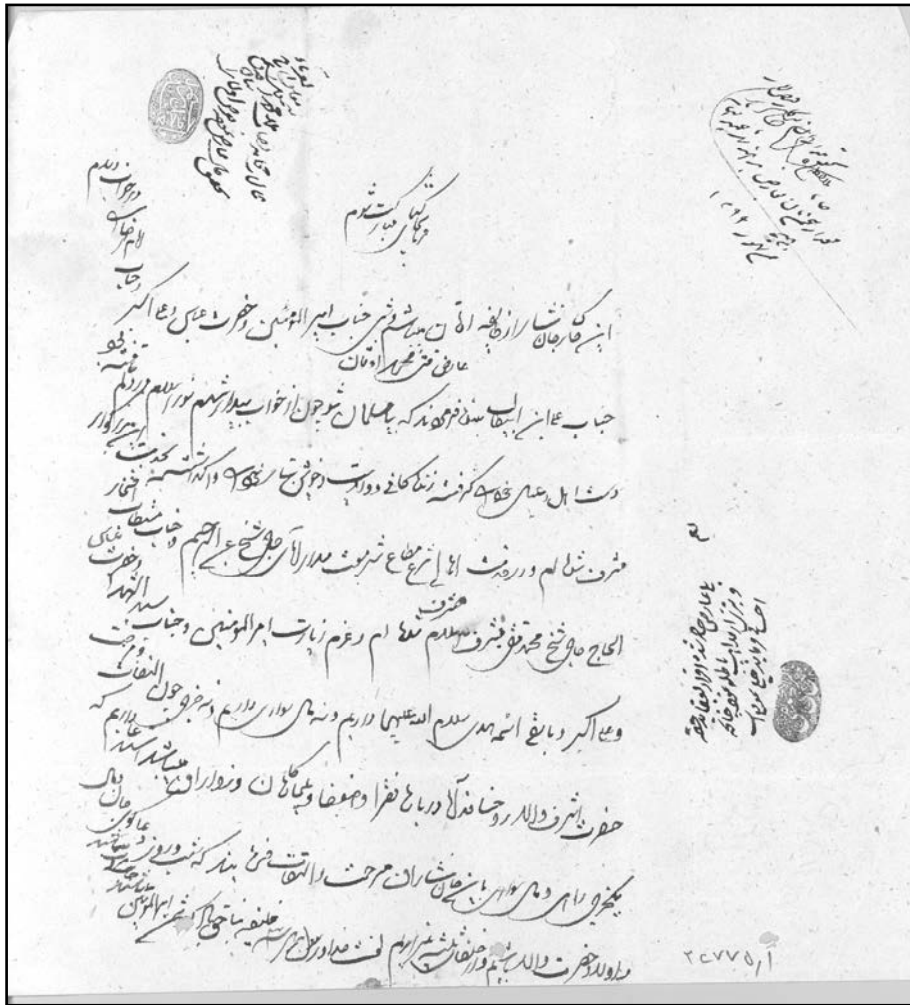
سمت راست سند: باطلاع این کلب آستانه مقدسه مبلغ سه هزار دینار رسیده است. هو. هو العلی الاکبر

قربانخاکپای مبارکت شوم

این خاکسار جان‌نثار از طایفه اوقان عارض تقی محمد اوقان می‌باشم و شبی جناب امیرالمؤمنین و حضرت عباس و علی‌اکبر و جناب امام رضا را در خواب دیدم / جناب علی بن ابیطالب بنده فرمودند که بیا مسلمان شو چون از خواب بیدار شدم نور اسلام در دلم تافته بود / دست اهل و عیال خود را گرفته زندگانی و ولایت و خویش خود را وا گذاشته بخدمت این بزرگوار / مشرف شده‌ام و در خدمت اهالی شرع مطاع شریعت مدار آقای حاج شیخ عبدالرحیم و جناب مستطاب افتخار / الحاج حاج شیخ محمدتقی بشرف اسلام مشرف شده‌ام و عزم زیارت امیرالمؤمنین و جناب سیدالشهدا و حضرت عباس / و علی‌اکبر و مابقی ائمه هدی سلام الله علیهم داریم و نه مال سواری داریم و نه خرجی چون التفات و مرحمت / حضرت اشرف والا روحنا فداه درباره فقر و اضعفا و بیچارگان و زوار [یک کلمه ناخوانا] میباشد استدعا داریم که / یکخرجی راهی و مال سواری باین جان‌نثاران مرحمت و التفات فرمایند که شب و روز دعاگوی جان و مال / و اولاد حضرت والا باشیم.

حاشیه سمت راست سند: نعم بلی عارض حاضر شده اقرار بعقاید حقه و تبری از مذاهب باطله نمود چنانچه احسانی فرمایند خیلی بموقع است. مهر الراجی محمدتقی ۱۳۱۲

بالای سند: عالیجناب محامد نصاب ملا محمد اسمعیل معین الغربا تحقیق حال
 عارض نموده بعرض اولیای آستان قدس برساند. مهر: العبد محمدرحیم
 گوشه سمت راست سند: تحویلداران سرکار فیض آثار مقدار پنجمین نان بعارض
 بدهند. شهر جمادی الثانی فی شهر ۱۲۹۹. ملاحظه برات صادر شد.

سند شماره: ۲۳۷۷۵/۱

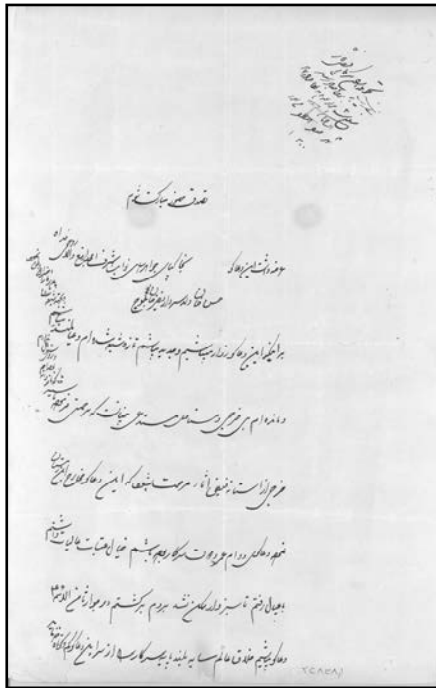
تصدق حضور مبارکت شوم

عرضه داشت این دعاگو حسن خان ولد سردار فیض خان بلوچ بخاکپای جواهرآسای نواب اشرف امجد ارفع والا روحی فداه / بر این که این دعاگو زوار میباشم و جدید میباشم تازه شیعه شده ام و عیالمند میباشم و بجهت شیعه شدن پدر ما را اخراج وطن نموده / او مانده ام بی خرجی و مستأصل مستدعی چنانست که مرحمتی فرموده باشید که نازدانه بوده ام و روی سؤال ندارم / خرجی از آستانه فیض آثار مرحمت شود که این دعاگو مخارج این زمستان / نموده دعاگوی دولت سرکار بوده باشم خیال عتبات عالیات داشتم / با عیال رفته ام تا سبزوار ممکن نشد بروم برگشتم در جوار ثامن الائمه علیهم السلام / دعاگو میباشم خلاق عالم سایه بلند پایه سرکار را از سر این دعاگو کم و کوتاه نفرماید.

گوشه سمت راست سند: تحویلداران سرکار فیض آثار

مبلغ سه هزار نقد بدهند. برات صادر نمایند. شهر صفر المظفر من شهر ۱۳۰۰

بنظر رسیده برآه صادر شد.

سند شماره: ۲۳۸۳۸/۱